

Komplexní interpretace uměleckého textu v přípravě učitele

- INTERPRETACE =

- Individuální realizace uměleckého díla
- **Výklad** (racionální výklad; „kroky“ každé recepce textu: prožitek → INTERPRETACE → hodnocení)
  - Výklad jako součást každého procesu recepce (jeho fáze: percepce – apercepce – INTERPRETACE (výklad) – konkretizace) – výklad základního smyslu textu, výklad víceméně „samovolný, samozřejmý, neuvědomovaný“ (→ běžný čtenář čtoucí literární text)
  - Výklad jako metoda přístupu k textu - výklad „vědomý“, záměrný, příp. zvnějšku řízený (→ literární teoretik, kritik; učitel literatury ve své přípravě a poté realizované výuce)
    - Interpretace KOMPLEXNÍ
    - Interpretace DIDAKTICKÁ

• KOMPLEXNÍ interpretace

- Literárněvědná, ucelený výklad, „rozbor“ textu, relativně úplný interpretační popis díla
- *Racionální vyložení, proč dílo na čtenáře působí a jakými prostředky toho dosahuje* (J. Hrabák). → TEDY:
  - a) jakou dílo vyvolává u čtenáře reakci – jak vnímá jeho smysl, základní významy (interpretační makroproces);
  - b) jak je dílo „uděláno“, aby mělo danou sdělnost, jakých prostředků použil autor při jeho tvorbě ke sdělení daných myšlenek, jaká je funkce těchto prostředků a vztahy mezi nimi a k celku smyslu díla (interpretační mikroproces).
- „spirálový pohyb“ úvah u náročnějších textů:
  - Makroproces (celkový význam) → mikroproces (dílčí postřeh) → posun ve vnímání celkového významu ... → mikroproces (další dílčí postřeh) .....

- Literárněvědná východiska interpretace v tomto pojetí:
  - Strukturalistické uvažování + podněty receptivní estetiky
  - Existence (nejen historicky) i dalších literárněvědných přístupů k výkladu textů → zjednodušené rozlišení podle akcentace jedné ze tří složek literární komunikace:

AUTOR - TEXT - ČTENÁŘ

• DIDAKTICKÁ interpretace

- Literárněvýchovná, výklad nejvýznamnějších sdělení textu (jeho nejvýraznějších komunikačních výzev), dílčí postřehy.
- Samozřejmostí je odhalení základních myšlenek (makroproces), z uměleckých prostředků se zabýváme pouze některými, zpravidla nejvýraznějšími (výběrovost mikroprocesů).
- Důležité: správně (adekvátně textu i žákům) formulovat interpretační otázky/úkoly
- Interpretační otázka je svou podstatou problémová, vyžaduje přemýšlení (vodítka, ne přímé odpovědi, musí poskytovat text sám).

EPICKÝ text a jeho struktura

- Dominantní myšlenka/y, smysl + autorův přístup, autorský záměr
  - Tematická výstavba (základní jednotka = motiv)
    - Složky tematické výstavby (motivické komplexy):
      - Děje, události
      - Postavy
      - Prostředí a čas (časoprostor)
      - Vypravěč
      - Adresát
  - Kompoziční výstavba
    - Vnější
    - Vnitřní (JAK)
      - Kompoziční postupy (např. chronologický, retrospektivní ...)
      - Kompoziční principy (např. kontrast, gradace, variace, symetrie ...)
-
- příběh (CO)
- narace

- Jazyková výstavba
    - Rovina grafická, fonologická, lexikální, syntaktická
    - /také např. řeč vypravěče, řeč postav, titul .../
-

- Genologická (žánrová) charakteristika
- Literárněhistorický kontext

LYRICKÝ text a jeho struktura

- Dominantní myšlenka/y ...
- Tematická výstavba
  - motivy a jejich seskupení
  - lyrický subjekt
  - /apostrofa/
- Kompoziční výstavba
  - Vnější
  - Vnitřní
    - Kompoziční principy
- Jazyková výstavba
  - Např. rým, rytmus, tropy, figury
  - Jazyková výstavba je - zejm. právě u lyriky – úzce spjata s tematickou a kompoziční
- Genologická charakteristika (lyrika autoreprezentační X předmětná ... aj.)
- Literárněhistorický kontext